

ДРАЧ
Іван Федорович

РУХ ДО УКРАЇНИ

Шановне товариство!

Чорнобильська аварія і участь мого сина Максима, студента медичного інституту, в «ліквідації» переконали мене в тому, що потрібно міняти систему влади.

Основні свої зусилля після 1986 року я поклав саме на це. Отож, як я прийшов у політику. Мені здається, я був у ній постійно, з самого дитинства: головою ради загону в піонерії, головою учкому, секретарем комсомольської організації школи. Згодом, вже в армії — секретарем комсомольської організації спецчастин 16-го понтонно-мостового верхньодніпровського полку в Києві.

Коли я прийшов до КДУ ім. Т.Г. Шевченка, одночасно був заступником секретаря комсомольської організації філологічного факультету і головою літературної студії імені Василя Чумака — 19-літнього блискучого українського поета, якого розстріляли денікінці в Києві 1920 року.

На одній із політінформацій я, її ведучий, був сказав, коли вів розмову про Камбоджу і Конго, що у нас в Казахстані, в Караганді, відбулося повстання наших шахтарів — їх душили танками. І додав: «Ганьба всім сталіністам, які й досі ще творять такі страшні речі».

Це було 1959 року — я був студентом після армії. Наступного дня на вулиці біля жовтого корпусу КДУ до мене підійшло двоє людей. І не встиг я отямитись, як вони мене затягли в машину.

Так відбувся мій перший візит до КДБ. Мене повезли допитувати, звідки я знаю про Караганду.

Так почалася політика.

Перенапруження породило майже пророчий сон: начеб несуть мене, прохромленого, на тризубі, як на вилах-трійчатках, несуть, як прапор, а я боюся упасти і тримаюся за зубці, бо ти-

Микола Жулинський, Іван Драч і Василь Кремень перед початком засідання

сячі людей ідуть за розіп'ятим на тризубі, як за прапором. І тоді народився вірш:

*Ви, кризь свою вузьколобу призму,
Як гармаками, в багні і гною,
Тризубом націоналізму
Прохромили душу мою.
Україно, у мене нема малокров'я.
Україно, я палю за собою мости.
Україно, дозволь мені серед твого безголов'я
Головою тривожною прорости!*

Дивуюся і цьому снові, і цьому віршеві. Потріба звертання до України свідчила якраз про сенсову недостатність її безголов'я на перспективу і на виріст зумовлювала необхідність тривожної голови.

Отож, так формувався мій політичний темперамент. В міру осмислення того, що поза політикою нічого кардинального не можна зробити. Коли я вже частково здійснився як літератор і кіношник (книжки, фільми, премії – Шевченківська 1976 р. і Державна Союзу 1983 р.), наприкінці 80-х років, у часи Перестройки-Перебудови треба було йти в політику, розв'язувати проблеми, що постали

перед нами. Тоді якраз створили Товариство української мови (голова – Д. Павличко; згодом – «Просвіта», П. Мовчан), потім товариство «Меморіал» (голова – Л. Танюк), далі почало посуватися у щось більше. Перед очима був приклад польської «Солідарності» – Лех Валенса й литовського «Саюдіса» – В. Ландсбергис. У мене були контакти з литовцями, поляками, латишами, естонцями. Я розпитував у прибалтів Алгімантаса Балтака і Яніса Петерса, яким чином вони творили Народні фронти. А робили таким чином: збирали свої творчі спілки і на об'єднаному пленумі проголошували створення Народного фронту. І ми теж хотіли робити щось подібне, однак нам зверху, з ЦК КПУ не давали можливості збиратися творчим загалом.

Мене переконувала масова тенденція, яка перехоплювала через край. Пам'ятаю, до мене в кабінет першого секретаря Київської організації СПУ прийшла делегація Інституту математики, згодом заводу «Ленінська кузня», вчені і робітники мене переконали: «Йди і очолюй!». Вирувало в Будинку учених і товаристві «Спадщина» (І. Заєць). Однак ми розуміли, що слід легалізуватись у тодішній

системі політичних зв'язків. Тому рух назвали Народним Рухом за перебудову. Коли керівників тягали нагору в ЦК, ми доводили, що хочемо допомагати партії, бо ж вона не встигає все зробити в той час, коли Горбачов закликає до Перебудови. Його вплив, до речі, був дуже великим. Я добре пам'ятаю перші виступи тодішнього генсека, звичайно, на телебаченні: він ішов до народу, зустрічався з робітниками, був щирим і відкритим. Саме його особистість мала чи не вирішальне значення в зміні масової свідомості.

Мені часто стає нестерпно боляче, коли я згадую, що теж причетний до народження держави чи псевдодержави, яка стала моторошним монстром у цивілізованому світі. Правда, останні роки молода українська кров (від небесної сотні до кіборгів Донецького аеропорту) дає надію (разом з Надією Савченко!), що не все пропаще. Правда, Надія вже «пулею» вилетіла з великої політики — тільки заговорила.

Що Україна стала такою, винні ті чверть століття і перш за все ті п'ять президентів (Кравчук, Кучма, Ющенко, одіозний Янукович, та й нинішній гарант Порошенко), а також ті двадцять прем'єрів і сотні екс-депутатів і нинішніх депутатів, що пропали і пропадають у хвилих української Лети. І серед них я, грішний. Де розумом не виріс, де хоробрості і витривалості не вистачало.

Чи не за часів Кравчука почався цей лихий дерибан у країні (від руйнації Чорноморського і Дніпровського пароплавств до вбивства депутата Вадима Бойка на власному балконі від газового балона).

Знаючи про ті справжні чи вигадані гріхи першого президента, чи не тому Янукович був зробив його слухняним головою Конституційної комісії, яку були вже стали покидати порядніші юристи — демарш Буткевича, наприклад. Аж поки Віктор Федорович покинув усе на світі з переляку, не забувши, однак, про вантажні машини доларів, подався під крило Первопрестольної...

А чи не Леонід Данилович найбільше причетний до створення держави-олігархату? Та

все ж він зробив велике політичне відкриття, що Україна не Росія. Хіба не це заважило передовсім, що проти нього при Януковичу були відкрили справу? Такі відкриття можуть робити будь-які політики чи політологи, але не українські президенти.

Йому повірив його наступник Ющенко і став доводити людям і світу, що Україна не Росія. Де вміло, а де і з парубоцькою простакуватістю.

Росія була дуже ображена. Образа кипіла довго, наступний після Чорномирдіна посол заперечував відкриття Кучми. Зурабов висів на Януковичу, як лихий дідько, доки той не розпластася перед сусідом у принизливо-ганебній позі. В час десятиліття носили чемоданами зелені купюри до президентського кабінету, не скаже той, хто носив, не скаже і той, кому приносили...

Коли б я насмілюся щось радити (а радник я вже півстоліття — з 1966 року, коли був радником делегації УРСР на Генеральній Асамблеї ООН), то першою порадою була б порада закінчити війну на Донбасі.

Банальна мудрість цього напучування знищується відчуттям того, що Росія ніколи не дасть нам відчутти себе переможцем. Відчуття Ізраїлю серед арабів — ось зразок схожої ситуації. Постійно бути при зброї і давати по зубах кожному, хто напрошується в гості без запрошення.

За рахунок молодого української крові і США, і Європі вигідно утримувати баланс світових потуг. Наша надія на санкції перекреслюється мудрістю народної приповідки: «Доки тлустий схудне, то худий здохне». Жорстокість цієї сентенції підтверджується правдою життя щодня і щогодини...

Корупція існує в цілому світі — історія з панамськими офшорами приклад цьому. Так званий цивілізований світ веде гру набагато витонченіше і віртуозніше, аніж представники держави, якій лиш чверть століття...

Без'ядерний статус народився після Чорнобильської аварії і в постчорнобильській духовній аурі. Все протестувало навіть проти мир-

ного атома, а особливо проти ядерної зброї. Чорновіл, Василенко та ще група рухівців настояли на тому, щоб я, як голова Руху, виголосив тезу про те, що Україна в майбутньому буде без'ядерною державою.

Стратегічна ядерна зброя завжди була під контролем Москви — так мені твердив Костянтин Морозов.

Тактичну ядерну зброю треба було віддавати не відразу, а залежно від ситуації в світі.

Правда, згодом, коли Росія і США стали називати Л. Кравчука Саддамом Хусейном Східної Європи, наші провінційні викрутаси втратили б силу і були б небезпечними і смішними.

Дякую за увагу!